

worden ondergebracht bij de RUD's, het Rijk bepaalde bij welke RUD elke overheid was aangesloten en het Rijk bepaalde welke juridische vorm de RUD's hadden.

3 Conclusie: de verplicht vrijwillige samenwerking

De overkoepelende vraag naar de staatsrechtelijke-juridische status en de wettelijke grondslag van de energieregio (RES-regio) kan kort worden beantwoord. Er is geen staatsrechtelijk-juridische status of wettelijke grondslag.

De zinsnede – zoals nu lijkt te zijn voorgenomen – moet echter in het licht worden gezien van andere vergelijkbare processen die het Rijk eerder heeft geïnitieerd. Net als bij de GHOR, de Veiligheidsregio en de RUD werden lagere overheden door het Rijk gevraagd om mee te werken aan de totstandkoming van samenwerkingsverbanden. Aanvankelijk leken die een vrijblijvend karakter te dragen. Toch werden de samenwerkingsverbanden al vrij vroeg als tamelijk dwingend ervaren door bestuurders en volksvertegenwoordigers van decentrale overheden. Uiteindelijk heeft dat geleid tot verplicht vrijwillige samenwerking.

Het heeft er alle schijn van dat dit ook nu zal gaan gebeuren. De wetgever zal dan een *lex specialis* opstellen. Deze *lex specialis* zal bevoegdheden van de decentrale overheden overdragen aan de nieuwe samenwerkingsverbanden – de RES-regio's. Zoals bekend vermindert dat de sturingsmogelijkheden van volksvertegenwoordigers van de decentrale overheden, zeker als de Rijksoverheid ook nog normen gaat toevoegen aan de verplicht vrijwillige samenwerking. Verzet van de Raad van State en de Eerste Kamer heeft in het verleden niet geholpen. Het stelsel van regionale samenwerking tussen overheden wordt in beginsel genormeerd door de Wet gemeenschappelijke regelingen. In die wet is vrijwillige samenwerking de maatstaf. Nu echter met grote regelmaat de *lex specialis* het algemene stelsel van de Wgr doorbreekt, is de betekenis van deze organieke wet sterk tanende. Dit gaat met regelmaat ook ten koste van de controle- en verantwoordingsmechanismen die in de Wgr zijn opgenomen. Op het regionale niveau functioneren geen bestuurlijke organen die direct democratisch zijn gelegitimeerd en dat impliceert dat deze figuur voor vakdepartementen interessant is. In naam blijft er een koppeling aan gemeente, provincie en waterschap, in de praktijk is er een hoge mate van nationale sturing.